

Mazlum Nergiz

Am Fluss / Pri rieke

Svetová premiéra

V nemčine a slovenčine

Účinkujú: Iris Becher, Sofia Díaz Ferrer, Kaspar Locher, Jakub Rybárik, Richard Stanke, Maximilian Thienen

Réžia: Christiane Pohle

Scéna a kostýmy: Charlotte Pistorius

Živá hudba: Lens Kühleitner

Dramaturgia: Mário Drgoňa

Preklad textu: Martina Vannayová

Svetlo: Christoph Pichler

Zvuk: Benjamin Bauer

Asistentka réžie: Melina Papoulia

Asistentka kostýmov: Alicia Schmauss

Asistentka scénografie, tlmočenie na skúškach, titulky: Darina Kmetova Langhans

Režijná stáž: Elena Radauer

Svetová premiéra: 30.11.2024, Schauspielhaus Wien **Dĺžka:** 1 hodina 50 minút bez pauzy **Práva na uvedenie:** rua. Kooperative für Text und Regie

(V koprodukcii so Slovenským Národným divadlom v Bratislave. Preklad bol umožnený vďaka prostriedkom od Goethe Institut Bratislava)

Spolupracovníci: AIDS Hilfe Wien, QWIEN – Centrum queer dejín

Vďaka: Hubi, A&O.

Tím Schauspielhaus

Technické vedenie: Oliver Mathias Kratochwill

Zvukár: Benjamin Bauer

Technika predstavení: Christoph Pichler, Mascha Kuzyk (zaúča sa), Leander Ley (zaúča sa)

Javiskový technik: Mathias Pöschl

Javiskový majster a stavba scény: Carl Schopf

Garderóba: Anna Panzenberger, Mirjam Ruschka

Vedúci technik projektu: Michael Zerz

Vedúca produkcie a umeleckej prevádzky: Kathrin Kölsch

Asistentky réžie: Stella Jarisch, Melina Papoulia

Asistentka dramaturgie: Marie-Theres Auer

Vedúca mediálneho a marketingového oddelenia: Suzie Wong

Sociálne média a online marketing: Christiane Rechenmacher

Vedúci oddelenia predaja a kontroingu, podpora webu: Jürgen Gemeinböck

Pokladňa: Michael Grabner, Hannes August Obermann, Magdalena Schönauer-Balajan

Zákaznícky servis: Jesse Inman

Kancelária a asistencia vedenia: Michael Grabner, Amelie Jarolim

Offenes Haus: Felix Rotkehl und Alin Sanwald

Umelecké vedenie: Marie Bues, Martina Grohmann, Tobias Herzberg, Mazlum Nergiz

Ekonomický riaditeľ: Matthias Riesenhuber

Energia histórie

Wir sind am Wasser/ Sme pri vode

Und erzählen was wir sehen/ A rozprávame čo vidíme

Hier am Fluss/ Tu pri rieke

Ako sa minulosť premieta do miest, na ktoré vstupujeme? Ako vnímame energiu histórie? Na aké stopy narazíme, keď sa vydáme za týmito otázkami pozdĺž rieky? Am Fluss začína pri rieke, ktorej tento dramatický text vďačí za názov - dovoľte mi preto, aby som riekou začal aj ja. Bratislavu a Viedeň spája Dunaj. Kedysi tieto dve mestá tvorili monarchiu, potom ich rozdelil ostnatý drôt. Dve hlavné mestá, ktoré sú od seba vzdialené len 55 kilometrov. To je unikát. Cesta autom trvá 60 minút. Cesta vlakom je ešte o päť minút rýchlejšia. Lodňou to z Viedne do Bratislavy trvá 75 minút a opačným smerom 90 minút. Ak by medzi týmito dvoma mestami existovala letecká linka, museli by ste si bezpečnostný pás zapnúť na štyri minúty. Cesta Hyperloopom, ktorý sa pohybuje takmer rýchlosťou zvuku, by trvala osem minút.

Na skok v čase však nepotrebujeme takýto vynález. Stačí sa pozrieť oboma smermi rieky – súčasne. Rieka vždy plynie inak ako čas. Aj sedimenty zachytáva inak, ako čas. Pohľad oboma smermi nám pomôže uvedomiť si niektoré rozdiely medzi Slovenskom a Rakúskom. Zatiaľčo vo Viedni jazdí hromadná doprava s hrdosťou – #WeRideWithPride – a inštitúcie ako QWIEN – Centrum queer dejín alebo Queer Museum Vienna sú takmer samozrejmosťou, a dokonca podporované mestom, kaviarne hlásajú rovnosť všetkých a môžete tu navštíviť feminitické kníhkupectvá, na Slovensku sme si len nedávno pripomenuli druhé výročie teroristického útoku na Zámockej ulici v Bratislave, kde boli 12. októbra 2022 zastrelení dvaja queer ľudia.

Tragické činy tu nevedú k sebareflexii, ale k ešte väčšej agresii. Slovenská ministerka kultúry tvrdí, že Európa vymiera kvôli queer ľuďom, odmieta dotácie pre podujatia s queer obsahom, kritizuje svetoznámeho maliara Andreja Dúbravského za obraz znázorňujúci nahý gay pár v Galérii Slovenského rozhlasu - ktorú následne zatvoria. Slovenská nemocnica podáva trestné oznámenie na poslanca Národnej rady za to, že neoznámil svoj pozitívny HIV status (čo nie je trestné napriek absurdnej povinnosti oznamovať túto skutočnosť) - lekári porušia svoju mlčanlivosť, súčasný premiér sa okamžite obráti proti spomínanému poslancovi, proti ktorému sa rozpúta nenávistná kampaň a on odíde z politiky. „Čas sa rúca a leží v troskách,“ píše sa v texte. Zdá sa, akoby v troskách bola aj naša súčasnosť.

Úlomky minulosti ovplyvňujú našu súčasnosť. Am Fluss hovorí o trvalej prítomnosti histórie: to že niečo zmizne neznamená, že sa na to zabudne. Text je detektívnym pátraním po životoch a stopách ľudí, ktorí pôsobili v manhattanskej prístavnej oblasti a jej okolí. Wilhelm Reich, ktorého knihy tu spálili v roku 1956. Kubánska umelkyňa Ana Mendieta, ktorá vypadla z okna spálne svojho bytu na 300 Mercer Street. V 70. a 80. rokoch 20. storočia tu ležali nevyužité opustené sklady. Umelci vpisovali svoje postupy priamo do týchto budov. Gordon Matta-Clark tu v roku 1975 vytvoril jedno zo svojich posledných diel. *Day's End (Koniec dňa)* - rez v stene prázdneho skladu na Pier 52 (Mólo 52). Objavujú sa tu aj gay muži. Hľadajú sex. O niekoľko rokov neskôr, počas AIDS krízy, mnohí ľudia zarábali na tom, že sa inšpirovali Reichovými myšlienkami o chorobe a jej význame a obviňovali chorých z ich vlastnej smrti. Reich, ktorý dlho žil a pracoval vo Viedni, podobne ako mnohí iní Európania, odišiel koncom 30. rokov 20. storočia do exilu v USA. Len o vlások unikol zverstvám nacistov, pričom mnohí ľudia stratili v koncentračných táboroch priateľov a rodinu. V hre sa objavuje aj tento historický rozmer a nastoľuje sa otázka, ako sa exulanti vyrovnávajú so svojou stratou aj po rokoch, v 70. a 80. rokoch. A ako o týchto mnohých zložitých udalostiach minulosti premýšľame v súčasnosti? Čo majú aj dnes spoločné s nami? O čom nám rozprávaj? Ponúkam minimálne jednu z možných odpovedí: o hľadaní a boji za slobodu.

Multiperspektivita, ktorú text ponúka, je výzvou na zamyslenie sa nad týmito súvislosťami, prepojeniami a ich pretrvávajúcimi účinkami. Táto koprodukcija Slovenského národného divadla a Schauspielhaus Wien je zároveň medzinárodnou cestou. Ako je všeobecne známe, riekam nezáleží na štátnych hraniciach a jazykových bariérach. Javisko tu zaplavia nemčina, slovenčina a dokonca aj trochu španielčiny. Vo svojej konštelácii ide o jedinečný jav - hoci dávno oneskorený.

Mimochodom: do prvej svetovej vojny dokonca medzi Viedňou a Bratislavou premávala električka. Cesta trvala približne dve hodiny.

O autorovi

Mazlum Nergiz je prozaik, esejista a dramatik, naposledy napísal hry *1000 EYES (1000 očí)* a *Am Fluss (Pri rieke)*. Absolvoval magisterský študijný program DAS Theatre na Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. V roku 2021 so svojou hrou *COMA (KÓMA)* získal v Schauspielhaus Wien štipendium Hansa Gratzera. V roku 2023 spolu s Enis Maci pre Prater Studioos am Rosa-Luxemburg-Platz v Berlíne napísal a zinscenoval hru *KARL MAY*. Rovnomenná esej vyšla vo vydavateľstve Edition Suhrkamp na jar 2024. Od sezóny 2023/24 je členom riadiaceho tímu Schauspielhaus Wien.